

"PLANEERINGUTE STRATEEGILISE KESKKONNAMÕJU HINDAMINE", Kaur Lass, "Ehitaja" 5(58) 2001

Käesoleva aasta alguses jõustus uus keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditseaduse seadus, mis sätestab kuidas planeeringu koostamise käigus hinnata keskkonnamõju. Planeeringuga kavandatavast tegevusest tuleneva võimaliku keskkonnamõju hindamist nimetatakse edaspidi strateegilise keskkonnamõju hindamiseks.*

Strateegilise keskkonnamõju hinnang koostatakse iga planeeringu kohta. Vastavalt planeerimis- ja ehitusseaduse nõuetele avalikustatakse see koos planeeringuga. Seega: planeeringu strateegilise keskkonnamõju hindamisel ei rakendata seaduses mitte keskkonnamõju hindamise protseduuri reegleid, vaid hoopis planeerimis- ja ehitusseaduse nõudeid planeeringu avalikustamise kohta.

Planeeringu koostamise protsessis eelõeldust johtuv suhteliselt väikesi muudatusi. Planeeringu algatamine avalikustatakse omavalitsuse poolt endiselt kuu aja jooksul peale planeeringu algatamise otsuse langetamist.

Kuna strateegilise keskkonnamõju hindamine on automaatselt planeeringu osa, ei pea sellest eraldi teavitama. Samas oleks planeeringu koostajal, tellijal ja omavalitsusel otstarbekas keskkonnamõju hindamise ulatus välja selgitada kohe planeeringu algstaadiumis. Kui ilmneb oluline keskkonnamõju, siis tuleks koostada eraldi keskkonnamõju hindamise programm ja see kooskõlastada maakondliku keskkonnateenistusega. Seadus seda otseselt ei nõua, kuid nii toimides saab kohe arvestada keskkonnateenistuse arvamusega selle kohta, mida ja mis ulatuses hinnata. Ka juhivad keskkonnateenistused teinekord tegija tähelepanu varemtehtud uuringute/keskkonnaekspertiisidele, mis oluliselt lihtsustab planeeringu koostaja ning kohaliku omavalitsuse tööd planeeringu menetlemisel. Kui olulist keskkonnamõju pole (näiteks, lihtsustatud korras detailplaneeringutel, kruntide jagamiseks tehtaval detailplaneeringul, valla üldplaneeringul, milles ei nähta ette uusi suurtööstuse ja tiheasustus alasid jne), siis võib planeeringu strateegiline keskkonnamõju hindamine piirduda selgitusega, miks antud juhul oluline keskkonnamõju puudub. Omavalitsuse kohustus on põhjendada kõiki otsuseid, sealhulgas ka planeeringuga sätestatavaid piiranguid ja nõudeid.

Planeeringuprotsess jätkub tavapäraselt (vt joonis). Üldplaneeringu ja detailplaneeringu koostamisse kaasatakse kohalike või maakondlike massiteabevahendeid abiks võttes planeeringualal asetsevate kinnisasjade omanikud, elanikud ja teised huvitatud isikud. Planeeringu lähteseisukohtade, sealhulgas nüüdsest ka keskkonnamõju hindamise programmi ja/või esialgsete tulemuste tutvustamiseks ning planeeringu eskiislahenduste tutvustamiseks korraldab kohalik omavalitsus avalikke arutelusid.

Arutelude eesmärk on teavitada asjast huvitatud isikuid võimalikust planeeringu lahendusest ja kuulata ära nende pooled seisukohad planeeringute suhtes. Planeerija ja keskkonnamõju hindaja ning avalikkuse vahelise dialoogi kaudu saab tõsta planeeringu kvaliteeti ning selgitada avalikkusele võimalikult objektiivselt, miks osa arengustsenaariume kõrvale jäetakse ja teistega arvestatakse.

Planeeringu keskkonnamõju hindamise protsess

Keskkonnamõju hindamise protsessi käigus sündiv strateegilise keskkonnamõju hindamise aruanne on mõeldud abimaterjaliks otsuste langetajale, andes talle infot planeeringu lahenduse elluviimisel tekkida võivate keskkonnamõjude kohta. Keskkonnamõju hindamise protsess täidab ka tehiskeskonna arendamise üle peetava arutelu elavdamise rolli ning juhib tähelepanu planeeringu (või ka hanke) elluviimisega kaasnevatele võimalikele konfliktidele. Konfliktide ennetamine ja looduskeskkonna eripäraga arvestamine planeeringuprotsessis aitavad omakorda tagada pikaajalise ja säästva arengu.

STRATEEGILISE KESKKONNAMÕJU HINDAMISE PROTSESS

PLANEERINGU ALGATAMINE,

TÖÖPROGRAMM JA AJAKAVA

- Keskkonnanõudega/situatsiooniga tutvumine
- Olemasolevate planeeringutega/poleleolevate projektidega tutvumine. Piirangute olemasolu.
- Era, ametkondlikud ja ühiskondlikud huvid
- Mõjude ulatuse prognoos. Programmi koostamine või strateegiliste keskkonnamõju puudumise põhjendamise planeeringus.

INFO KOGUMINE

olemasolevate uuringute/info läbitöötamine, vajadusel programmis kokkulepitud täiendavad uuringud

1. PLANEERINGU AVALIK KOOSOLEK

- Lähteseisukohtade tutvustus
- Planeeringu protsessist ülevaate andmine
- Arengueelduste selgitamine
- Kohalolijate ettepanekute ära kuulamine, arengualternatiivide formuleerimine

PEAMISTE KESKKONNAMÕJUDE VALJASELGITAMINE

PLANEERIMISETTEPANEK

VALITUD LAHENDUSE KESKKONNAMÕJUD, LEEVENDAVAD MEETMED

2. PLANEERINGU AVALIK KOOSOLEK

- Keskkonnamõjust ülevaate andmine
- Eri alternatiivide eelised ja puudused
- Lõpliku lahenduse valiku kriteeriumid
- Planeerimisettepaneku ja rakendatud leevendavate meetmete tutvustus

PLANEERING

STRATEEGILISE KESKKONNAMÕJU HINDAMISE ARUANNE

Ettepanekutele vastamine

Planeeringu vastuvõtmine

AVALIK VÄLJAPANEK
planeering & keskkonnamõjude hinnang

AVALIK ARUTELU

SEADUSES TOODUD JUHTUDEL:

PLANEERINGU KEHTESTAMINE

PLANEERINGU JÄRELEVALVE JA STRATEEGILISE KESKKONNAMÕJU HINDAMISE ARUANDE HEAKSKIITMINE

või planeeringust loobumine

PLANEERINGU ELLUVIIMINE

Muudatusi kehtivasse planeeringusse saab teha läbi uue planeeringu või planeeringu tühistamise läbi

Joonis: Planeeringu haakumine keskkonnamõju hindamise protsessiga

Planeeringu strateegilise keskkonnamõju hindamise eesmärk on juhtida tähelepanu planeeritava(te) tegevus(t)ega seonduvatele võimalikele keskkonnakahjustustele ja pakkuda välja konkreetseid meetmeid negatiivsete keskkonnamõjude leevendamiseks. See tähendab seada planeeringuga sellised piirangud ja tingimused, mille puhul saab kavandatava tegevuse realiseerida kõigi keskkonnanõuete kohaselt.

Maakonna- ja üldplaneeringu käigus saab lisaks esialgsele planeeringulahendusele vaadelda ka avalikkuse poolt välja pakutud arenguvariante ning detailplaneeringu puhul maa-ala siseseid ehitiste paigutusvariante. Erinevate arengu- ja hoonestusvariantide kõrvutamise annab planeeringu tellijale, koostajale ja avalikkusele teavet nende variantide mõjust nii loodus- kui ka tehiskeskkonnale. Mida varasemas otsustamise staadiumis kavandatut muutev otsus langetatakse seda odavamaks see kokkuvõttes kujuneb. Seega on otstarbekas kaaluda erinevaid alternatiive planeeritava ala kujundamiseks juba planeeringu koostamise algstaadiumis – eskiislahenduste tutvustamiseks mõeldud avalikke arutelude käigus. Nii saab vältida hiljem avalikul väljapanekul oleva planeeringu

muutmist ja ennetada projekti elluviimisega kaasnevaid raskusi.

Strateegilise keskkonnamõju olemasolu korral planeeringus on alati kasulik vaadelda nullalternatiivi, mis tähendab planeeritava ala vaatlemist nõnda, et selle areng jätkuks samadel tingimustel nagu siiani. Nullalternatiiviga võrdluse kaudu on võimalik näidata kavandatu negatiivseid ja/või positiivseid aspekte ning juhtida seeläbi tähelepanu planeeringulahenduse täiendamise variantidele. Samuti saab otsuse langetaja nullalternatiivile tuginedes paremini aru, mille suhtes ta otsust langetab ja mis selle otsusega kaasneb.

Vastavalt planeerimis- ja ehitusseadusele järgneb planeeringu kooskõlastamisele ja strateegilise keskkonnamõjude hindamisele planeeringu vastuvõtmine ja avalik väljapanek. Avaliku väljapaneku kestus oleneb planeeringu liigist. Sellele järgneva avaliku arutelu käigus analüüsitakse avaliku väljapaneku jooksul esitatud ettepanekuid ja märkusi.

Planeeringu avalikule väljapanekule tuleb uue seaduse kohaselt esitada nii strateegiliste keskkonnamõjude hindamise aruanne kui ka planeeringu planeerimisettepanek. Sel juhul on igal avaliku väljapaneku küllastajal võimalus ise otsustada, kas nõustuda planeeringulahendusega või mitte.

Keskkonnamõju hindamist planeeringuprotsessi käigus rahastab planeeringu teostamisest huvitatu, seega maakonna planeeringu puhul maavalitus, üldplaneeringu puhul linn või vald ning detailplaneeringu koostamisel detailplaneeringuga kavandatud hankest huvitatud osapool.

Märkus

* Planeeringute keskkonnamõju hindamist reguleerivad keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditeerimise seaduse § 4 lg 2 ja § 22 ning planeerimis- ja ehitusseadus.